

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie hebben enkele fracties de behoefte om over de volgende brieven enkele vragen en opmerkingen voor te leggen:

1. Vermindering antibioticumgebruik in de veehouderij (Kamerstuk 28 286, nr. 512) van 26 mei 2011
2. Stand van zaken rondom de aanpak van zoönosen (Kamerstuk 28 286, nr. 505) van 18 mei 2011
3. Reactie op het rapport «Emerging zoönoses» van het RIVM (Kamerstuk 29 683, nr. 60) van 6 oktober 2010
4. Ontwikkeling chronische Q-koorts en vaccinatieplan (Kamerstuk 28 286, nr. 448) van 17 december 2010
5. Q-koorts evaluatieonderzoek onder geitenhouders (Kamerstuk 28 286, nr. 516) van 24 juni 2011
6. Q-koorts stand van zaken (Kamerstuk 28 286, nr. 520) van 14 juli 2011
7. Huidige bestrijdingsstrategie van besmettelijke, bestrijdingsplichtige dierziekten (Kamerstuk 29 683, nr. 103) van 15 juli 2011
8. Onderzoek intensieve veehouderij en gezondheid (Kamerstuk 28 973, nr. 75) van 19 augustus 2011
9. Q-koorts: stand van zaken (Kamerstuk 28 286, nr. 523) van 15 september 2011
10. Reactie op Gezondheidsraad advies, antibiotica in de veeteelt en resistente bacteriën bij mensen (Kamerstuk 29 683, nr. 104) van 22 september 2011
11. Reactie op verzoek commissie om toezending van de visie op de intensieve veehouderij (Kamerstuk 28 973, nr.82) van 21 oktober 2011
12. Antibiotica veehouderij (Kamerstuk 29 683, nr. 105) van 24 oktober 2011.

De voorzitter van de commissie,
Van der Ham

De adjunct-griffier van de commissie,
Schüssel

Inhoudsopgave

– Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD
- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA
- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA
- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP
- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66
- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks
- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SGP
- Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

– Reactie van de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie zijn content met de inhoud van de brief over antibiotica in de veehouderij (Kamerstuk 29 683, nr. 105) en kunnen zich vinden in de voorgestelde maatregelen om het antibioticagebruik in de veehouderij aanzienlijk te verminderen. Bij een aantal specifieke onderdelen hebben de leden van de VVD-fractie nog vragen. Die hebben echter meer te maken met het punt van eenduidigheid en duidelijkheid dan met de intentie van de voorstellen.

In geval van onevenredig gebruik van antibiotica zullen de gegevens van de desbetreffende veehouder en dierenarts transparant moeten worden gemaakt door ze beschikbaar te stellen aan de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit (nVWA). De leden van de VVD-fractie vragen in welk geval sprake is van een strafbaar feit en hoe sanctionering er in de praktijk gaat uitzien.

De leden van de VVD-fractie signaleren dat in de brief niet wordt ingegaan op het verschijnsel internethandel in medicijnen. De leden van de VVD-fractie zouden graag zien dat dit fenomeen wordt aangepakt. Internethandel in geneesmiddelen is een zorgwekkende tendens, zeker als dit ertoe leidt dat antibiotica zonder recept geleverd worden. De leden van de VVD-fractie willen graag een toelichting van het kabinet hoe het dit verschijnsel gaat aanpakken.

Tot slot willen de leden van de fractie van de VVD het belang van de onafhankelijkheid van de Stichting Diergeneeskunde autoriteit (SDa) benadrukken. De SDa moet volgens de leden van de VVD-fractie dan ook de status en bevoegdheden krijgen, zodat zij hun taken naar behoren kunnen uitvoeren. De leden van de VVD-fractie willen van het kabinet weten hoe de onafhankelijkheid van de SDa wordt vormgegeven en gewaarborgd door het kabinet.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid hebben kennisgenomen van de verschillende brieven over antibioticagebruik in de veehouderij. Deze leden zijn verbaasd en verbijsterd over het gebrek aan ambitie om het antibioticagebruik in de veehouderij krachtig terug te dringen.

De volksgezondheid is in gevaar door de werkwijze in de intensieve veehouderij. Het buitensporige gebruik van antibiotica leidt tot antibiotica-

resistentie bij dieren en mensen. En dat betekent dus dat er mensen doodgaan omdat 30 000 kuikens in hun drinkwater antibiotica krijgen als er 10 ziek zijn.

Deskundigen zijn het er over eens dat een zeer restrictief antibiotica gebruik vereist is. Er ligt een dringend advies om antibioticagebruik bij dieren «drastisch en op korte termijn» terug te brengen. De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid vinden de doelstelling 20% minder in 2011 en 50% minder in 2013 op zich al weinig ambitieus, gezien de ernstige gevolgen voor de volksgezondheid.

Waarom volgt het kabinet het advies van de commissie van Doorn niet op om zo snel mogelijk te beginnen met een restrictie op preventief gebruik per 1 januari 2012 en het gebruik van antibiotica in de veehouderij drastisch terug te dringen?

Is het kabinet de leden van de PvdA-fractie van mening dat het gebruik van moderne antibiotica die ook in de humane gezondheidszorg worden toegepast per direct verboden moet worden? Zo neen, waarom niet?

Er wordt nu gezegd dat er 12% van het antibioticagebruik is teruggedrongen. Kan het kabinet dit onderbouwen, zeker in het licht van vondsten van illegale antibiotica die buiten het systeem van registratie van toepassing vallen? Hoe groot wordt het illegaal gebruik van antibiotica in de veehouderij ingeschat? Staatssecretaris Bleker heeft gezegd dat als 20% terugdringing niet wordt gehaald dat er strenge maatregelen volgen. Deze leden nemen aan dat die strenge maatregelen nu klaarliggen en toegepast gaan worden. Welke maatregelen liggen er klaar, wanneer gaan deze door welke instantie worden toegepast en welke sancties worden hierbij opgelegd?

Pas als de sector zich niet houdt aan verdergaande terugdringingmaatregelen, volgen «vergaande maatregelen» waaronder de ont koppeling tussen het voorschrijven en het verkopen van diergeneesmiddelen door de dierenarts. Voorbereidingen daarvoor zijn in gang gezet. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat het dierenartsen verboden moet worden zelf antibiotica te verstrekken.

Zorgvuldig en terughoudend gebruik is absoluut noodzakelijk. Het kabinet ziet dit als de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de dierenarts. Bureau Berenschot laat echter zien dat een dierenarts die verantwoordelijkheid niet kan waarmaken vanwege financiële afhankelijkheid van de opdrachtgever, ook na ont koppeling. In de ogen van de leden van de PvdA-fractie is daarom veel meer nodig te weten: een verbod op, in eerste instantie preventief, gebruik van antibiotica en een totaalverbod op het gebruik van specifieke antibiotica, waarbij overtreding strafbaar wordt gesteld zowel bij de dierenarts als bij de opdrachtgever, de veehouder.

«De vermindering van antibioticaresistentie is een van de urgentste diergezondheids- en volksgezondheidsopgaven van deze tijd». Hoe is deze uitspraak te rijmen met een doel van 20% terugdringing van gebruik per 2011 en 50% per 2013, zo vragen deze leden.

Het advies van de Gezondheidsraad geeft aanleiding om het gebruik van diverse specifieke antibiotica in de veehouderij te stoppen. Uit overleg met experts is gebleken dat registratie en daardoor transparantie van het gebruik van antibiotica, naast toezicht en handhaving, van groot belang zijn. Kan van elk van de aanbevelingen van de Gezondheidsraad worden aangegeven of, hoe en per wanneer deze wordt geïmplementeerd? Zowel de Gezondheidsraad als de European Food Safety Authority (EFSA) concluderen dat resistentieontwikkeling vooral ontstaat door antibioticagebruik in de pluimveehouderij. Welke specifieke maatregelen worden genomen in de pluimveehouderij?

Ten aanzien van de aanbevelingen van de Gezondheidsraad merkt het kabinet het volgende op; «(..) wij zullen op nationaal niveau aanvullende

maatregelen nemen om het gebruik van antibiotica drastisch te verminderen of te stoppen.» Wanneer verwacht het kabinet de wetswijziging voor de derde en vierde generatie cephalosporinen, de zogenoemde cascaderегeling, aan de Raad van State te sturen?

Er komt strengere toezicht op het gebruik van de derde en vierde generatie cephalosporinen bij pluimvee. Wat houdt dat strengere toezicht precies in? Hoe kan gecontroleerd worden of de verplichte gevoeligheidstest is uitgevoerd? Welke sancties zijn er? De varkenssector heeft aangekondigd alle gebruik van de derde en vierde generatie cephalosporinen te verbieden via de eigen kwaliteitsregelingen. Is dat nu al gebeurd? Zo nee, waarom niet en wanneer gebeurt het dan wel? Welke stappen moeten daar voor gezet worden? Hoe wordt naleving ervan gecontroleerd: door overheid of door sector zelf?

De kalvesector gaat het antibioticagebruik «vergaand beperken». Wat betekent dat precies? Hoe dwingend is dat? Hoe wordt dat gecontroleerd? De rundvleessector gaat het advies «in haar protocollen dwingend opleggen». Alle sectoren kondigen dus aan dat ze het advies van de Gezondheidsraad uit gaan voeren. Het blijft echter onduidelijk hoe streng de voorschriften zullen worden verwoord en vooral, hoe ze gehandhaafd worden. Het is toch veel simpeler, zo merken deze leden op, om als overheid de verantwoordelijkheid te nemen en gewoon het toepassen van derde en vierde generatie cephalosporinen te verbieden en vervolgens te controleren of men zich er aan houdt? In de ogen van de leden van de PvdA-fractie is de volksgezondheid te belangrijk om af te laten hangen van belangenorganisaties van veehouders.

De Gezondheidsraad adviseert «zo snel mogelijk» een alternatief voor colistine te zoeken en alle betalactam-antibiotica en een aantal andere middelen (fluoroquinolonn, aminoglycosiden en colistine) niet meer te gebruiken en te zijner tijd een algemeen verbod te overwegen als men zich onvoldoende aan de richtlijnen houdt. Het kabinet verzoekt de formularia aan te passen en verzoekt de Werkgroep Veterinair Antibiotica-beleid (WVAB) een voorstel te doen om het gebruik terug te dringen. Dat lijkt de leden van de PvdA-fractie een inzet die onvoldoende tegemoet komt aan het dringende advies van de Gezondheidsraad. Wat komt er per wanneer precies in de richtlijnen te staan? Wanneer kan geconcludeerd worden dat men zich er onvoldoende aan houdt? En komt er dus een verbod? Hoe wordt er gecontroleerd? Natuurlijk dient er fasering te zijn om te voorkomen dat dieren niet meer behandeld kunnen worden, of dat er meer resistentie bij andere middelen optreedt; maar gezien de urgentie vinden de aan het woord zijnde leden het volstrekt onvoldoende om alleen te vertrouwen op aangepaste formularia en voorstellen. Deze leden zien graag een wat duidelijker en krachtiger plan van aanpak ten aanzien van cephalosporinen tegemoet.

De Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit (SDa) heeft tot taak te zorgen voor transparante, betrouwbare en sluitende registratie zodat een basis ontstaat voor toezicht en handhaving door nVWA. De sector richtte zelf de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit op die toeziet op doelmatig gebruik. De voorzitter van het bestuur van deze Stichting is sinds 1994 tevens commissaris van Merck Sharp& Dohme, een grote antibioticafabrikant voor de veehouderij. De door dierenartsen en industrie opgerichte Stichting VETbase is vorig jaar begonnen met een database die het voorschrijven registreert. In de regels staat echter dat de stichting nooit inzicht zal verschaffen die herleidbaar zijn tot individuele dierenartsen of veehouders. De stichting belet dus overheidsingrijpen. De leden van de PvdA-fractie hebben al eerder aangegeven dat de overheid het antibioticagebruik zelf dient te registreren en hebben daarbij het kabinet gevraagd aan te geven hoe en per wanneer dit kan. LTO Nederland verzoekt de overheid om adequate en noodzakelijke controle uit te oefenen op de

«freeriders» die geen deelnemer zijn in een kwaliteitssysteem. Betekent dit dat niet alle veehouders en dierenartsen zijn aangesloten? Hoe kan dan überhaupt gesuggereerd worden dat een totaaloverzicht geboden kan worden, zo vragen de leden van de PvdA-fractie.

De huidige administratieve lasten bedragen € 11 miljoen. Het private registratiesysteem zou daarnaast komen te staan en zou zorgen voor een verdubbeling van die lasten. Voor naleving en toezicht worden € 5.3 miljoen eenmalig en € 1 miljoen per jaar genoemd. Gezien de gevolgen voor de volksgezondheid zijn de leden van de PvdA-fractie van mening dat een landelijk en door de overheid beheerd administratiesysteem noodzakelijk is. Bureau Berenschot geeft ook aan dat transparantie in voorschrijven en toedienen, ook zonder ontkoppeling kan bijdragen aan verminderen van antibioticagebruik. Immers, 80% van de antibiotica wordt door 5% van de dierenartsen voorgeschreven. Daar is dus ook al winst te behalen.

De leden van de PvdA-fractie willen nog steeds wat we al in het algemeen overleg in mei 2011 hebben aangegeven Krachtig terugdringen van het aantal voorschriften antibiotica en het antibioticagebruik in de veehouderij door middel van

- Per 1 januari 2012 verbieden van preventief gebruik van antibiotica in de veehouderij;
- Beperking van curatief te gebruiken antibiotica in de veehouderij tot middelen die niet strategisch van belang zijn voor de humane gezondheidszorg;
- Beperkingen op de vermarkting voor humane consumptie van vlees van met antibiotica behandelde dieren tot alle sporen uit het vlees verdwenen zijn;
- Loskoppelen voorschrijven en verkoop antibiotica door dierenartsen in combinatie met overheidscontrole op het voorschrijven van antibiotica en centrale registratie van het antibioticagebruik door de overheid, waarbij alle dierenartsen en veehouders verplicht zijn aangesloten.

Hierbij wensen de leden van de PvdA-fractie op te merken dat als de staatssecretaris meent dat preventief gebruik al verboden is, hij kennelijk het behandelen van tien zieke dieren in een koppel van 10 000 met koppelbehandeling met antibiotica rekent tot curatief gebruik. Deze leden vragen om een volledig verbod op behandeling van gezonde dieren als zij spreken van verbod op preventief gebruik. Dergelijk gebruik zou verder ontmoedigd kunnen worden door een streng toezicht op het voorkomen van antibiotica in vlees voor menselijke consumptie.

Voor korte termijn beogen de leden van de PvdA-fractie het volgende: gericht beleid op de 5% dierenartsen die 80% van de antibiotica voorschrijven, krachtigere uitvoering van de adviezen van de Gezondheidsraad en vooral controle en sancties op naleving. Voor zelfregulering is het nu te laat, de overheid heeft een verantwoordelijkheid inzake de volksgezondheid en moet die nu maar eens waar maken.

De leden van de PvdA-fractie hebben met verbazing kennisgenomen van de brief van het kabinet (Kamerstuk 28 973, nr. 75) waarin de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) aangeeft dat de exacte locaties waarop stikstof, fijnstof, endotoxinen en het voorkomen van DNA van bepaalde bacteriën zijn gemeten, niet openbaar gemaakt worden. Onderzoekers weigeren de gegevens ter beschikking te stellen in verband met overlast voor veehouders. De leden van de PvdA-fractie maken hier een andere afweging; de volksgezondheid van omwonenden en bezoekers achten zij in dit geval belangrijker dan het ongemak bij de betreffende veehouders. Bovendien kan en mag het niet zo zijn dat slechts op basis

van vrijwilligheid van veehouders metingen kunnen worden verricht over hun uitstoot.

Er is een risicoanalysestructuur gemaakt, analoog aan die bij infectieziekten: signalering (SO-Z)-responsteam zoönosen (RT-Z), outbreak managementteam (OMT-Z) en deskundigenberaad (DB-Z), bestuurlijk afstemmingsoverleg (BAO-Z). »In de humane infectieziektebestrijding is gebleken dat door signaleringsoverleg, responsteam en outbreak managementteam, taken en verantwoordelijkheden helder verdeeld zijn waardoor het duidelijk is waar de regie ligt.» Bureau Berenschot evalueerde de Mexicaanse griep en constateert dat er «niet altijd consequent gebruik is gemaakt van de specifieke structuur voor advisering over infectieziektebestrijding». Het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg (BAO) werd onvoldoende geraadpleegd. Hier wordt bedoeld dat het OutbreakManagementTeam (OMT) dominant was en te veel ruimte heeft gekregen. Hoe wordt dat voortaan voorkomen, ook ten aanzien van zoönosen, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. Ook daar zijn de belangen groot.

Er is nog steeds sprake van een verantwoordelijkheidsverdeling tussen de ministeries van VWS en Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I), waarbij het ministerie van VWS «meebesluit» op het terrein van het ministerie van EL&I. Als beide ministeries er niet uit komen beslist de ministerraad. Dat betekent dat er dus nog steeds géén sprake is van bestuurlijke doorzettingsmacht voor het ministerie van VWS, zoals de commissie van Dijk dringend heeft geadviseerd. En juist bij een crisis is dat van het grootste belang. Waarom wordt dat nu niet zo georganiseerd? Het is toch duidelijk dat in de landbouw andere belangen zwaarder wegen dan die van de volksgezondheid? Voor de leden van de PvdA-fractie is het rapport over de aanpak van de Q-koorts daarbij illustratief; pas in een veel te laat stadium werd ingegrepen omdat het toenmalige ministerie van LNV leidend was. De leden van de PvdA-fractie dringen er met klem op aan dat de belangen van volksgezondheid moeten prevaleren en verzoeken het kabinet de minister van VWS leidend te laten zijn in uitbraken van dierziekten en zoönosen. Deze leden vragen het kabinet zich de aanbevelingen van het rapport van Dijk ter harte te nemen door, onder andere, de nVWA onafhankelijk te maken van de departementen zodat deze kan optreden als regisseur en crisismanager.

Ten aanzien van de bestrijdingsstrategieën zijn de leden van de PvdA-fractie van mening dat hiervoor zeker de regie bij de rijksoverheid moet liggen, maar de kosten moeten worden toegerekend aan de sector. Individuele veehouders die getroffen zijn door een crisis moeten kunnen blijven rekenen op een volledige schadevergoeding. Het is echter niet langer maatschappelijk houdbaar deze te verlangen van de belastingbetaler. Hoe denkt het kabinet dit op te lossen? Via het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB)? Kan het kabinet voor de volgende dierziekte-crisis aangeven hoeveel kosten hiervoor zijn gemaakt op lasten van de belastingbetaler en welk percentage is teruggevorderd van de veehouderijsectoren? De leden van de PvdA-fractie vragen het kabinet om de bijdrage van de sector aan het Dier Gezondheidsfonds (DGF) in stappen te verhogen zodat dit over tien jaar volledig kostendekkend is.

De Gemeentelijk Gezondheidsdienst (GGD) heeft recent een rapport uitgebracht waarin zij adviseren een afstand van minimaal 200 meter aan te houden voor het nog vergunnen van woningen in de omgeving van veehouderijen. In de ogen van de leden van de PvdA-fractie moet dit ook zeker andersom gelden: geen (mega-)veehouderijen in de nabijheid toelaten van woningen. In het blad Binnenlands Bestuur geeft de VNG aan dit graag te willen, maar middelen ontbeert om vergunningen af te kunnen wijzen op gezondheidsgronden. In hoeverre is het mogelijk om

een Gezondheids Effect Rapportage (GER) te eisen en bij gebleken risico op basis daarvan een vergunning te weigeren? Zo dit onmogelijk is in de huidige wetgeving vragen de leden van de PvdA-fractie het kabinet om met een wetsvoorstel te komen om het criterium volksgezondheid op te nemen in het ruimtelijke afwegingskader, bijvoorbeeld in de nieuwe integrale omgevingswet.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben steun verleend aan het verzoek van de fractie van de PVV om een algemeen overleg over dierziekten en antibioticagebruik in de veehouderij uit te stellen tot 1 december a.s. omdat de komende weken enkele voor dit onderwerp belangrijke adviezen verwacht worden. Deze leden gaan er van uit dat het kabinet een reactie op bijvoorbeeld het rapport van Bureau Berenschot (II) en andere relevante adviezen uiterlijk 23 november 2011. naar de Kamer worden gezonden. Kan het kabinet dit toezeggen? Kan het kabinet aangeven of de visie van het kabinet op de integrale inrichting van de veterinaire gezondheidszorg ook vóór deze datum verwacht kan worden?

Naar aanleiding van de al toegezonden brieven hebben de leden van de CDA-fractie enkele vragen:

1. Kan het kabinet precies aangeven voor welke antibiotica en chemotherapeutica een gevoeligheidsbepaling verplicht wordt gesteld? Geldt deze verplichting voor alle diersoorten?
2. In de brief van 8 december 2010 geeft het kabinet aan dat preventieve behandelingen met antibiotica in beginsel niet meer zullen worden toegestaan. In de brief van 24 oktober 2011 verwijst het kabinet naar deze brief en geeft het kabinet aan dat preventief gebruik van antibiotica nu al niet meer is toegestaan. Kan het kabinet aangeven waar deze maatregel geëffectueerd is en welke behandelingen precies worden bedoeld? Is het kabinet zich er bijvoorbeeld van bewust dat het droogzetten van runderen met antibiotica in beginsel een preventieve behandeling is?
3. Resistentieproblematiek is een mondiaal probleem. Maatregelen die wij nu in Nederland gaan doorvoeren, zouden op zijn minst in de gehele EU van toepassing moeten zijn. Hoe ziet het kabinet het Europese traject van reductie van antibioticumgebruik bij mens en dier?
4. Heeft het kabinet al scenario's uitgewerkt hoe te handelen als een veestapel besmet is met een multiresistente en in potentie zoönotische bacterie, die gevoelig is voor een antibioticum dat niet meer bij dieren mag worden toegepast? Zijn er ook scenario's waarin het ruimen van dieren? Is toepassing van derde en vierde generatie antibiotica in alle gevallen verboden?
5. De EFSA en de Gezondheidsraad wijzen terecht op de noodzaak van preventie. Wordt het dan geen tijd om het Europese non-vaccinatiebeleid fundamenteeler te wijzigen dan thans het geval is?
6. Voor de bestrijding van besmettelijke dierziekten is een goed functionerende veterinaire infrastructuur noodzakelijk. Kan het kabinet aangeven op welke wijze de bestendigheid van deze infrastructuur geborgd wordt?
7. Bij de behandeling van de artikel 68 invulling bleek dat in overleg met de sector is besloten om een mogelijke verzekering voor de afdekking van extra kosten (onder meer kanalisatiekosten) bij de afzet van producten van tegen besmettelijke dierziekten gevaccineerde dieren niet door te zetten. De beoogde invulling van dit instrument bleek binnen de gestelde randvoorwaarden te weinig (kosten) efficiënt. Om een vergelijkbare reden is een mogelijke verzekering voor de afdekking van schade als gevolg van maatregelen tegen plantenziekten niet

doorgegaan. Klopt het dat hiermee het bedrijfsleven/ ketenpartijen zelf voorzieningen dienen te creëren voor bijvoorbeeld de afzet van producten (vlees, zuivel) van dieren die tegen besmettelijke dierziekten zoals mond- en klauwzeer (MKZ) en klassieke varkenspest (KVP) zijn ingeënt? Deelt het kabinet de mening dat veehouders niet de dupe mogen worden van een noodvaccinatie? Is het kabinet bereid de ketenpartijen op hun verantwoordelijkheid te wijzen? Is het kabinet bereid om aan te geven dat «noodvaccinatie om te leven» in de nieuwe EU wet diergezondheid (Animal Health Law, het voorstel wordt verwacht in 2012) prioriteit dient te krijgen boven stamping out ofwel het ruimen van gezonde dieren. In Nederland zijn waakvlamcontracten opgesteld met vaccinfabrikanten omtrent vaccinproductie en beschikbaarheid; is deze systematiek ook niet op Europees niveau te realiseren?

Ten aanzien van de integratie Humaan- en veterinaire risicoanalyse-structuur merken de leden van de CDA-fractie het volgende op. Het onderzoeksprogramma omvatte drie onderdelen te weten 1 het in kaart brengen van de verschillende (veelal projectgebonden) early warning en surveillanceactiviteiten op het gebied van zoönosen in Nederland (en de witte vlekken daarin), 2 het opleveren van een geprioriteerd overzicht van zoönosen die mogelijk in de toekomst een probleem op zullen leveren in Nederland en 3 het opstellen van een advies over de structuur en werkwijze (blauwdruk) van de betrokken partijen voor de signalering van zoönotische risico's, en het opzetten van een «pilot» voor deze structuur. Wat is de stand van zaken, zo vragen deze leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie maken zich ernstig zorgen over de groeiende antibioticaresistenties. Het beleid is niet ambitieus genoeg. Een groot deel van de inkomens van veel veeartsen bestaat uit winst uit de verkoop van antibiotica. Dat vinden de leden van de SP-fractie een kwalijke zaak. Daarom bepleiten de leden van de SP-fractie een scheiding tussen de verkoop van antibiotica en de dierenartsfunctie. Daarmee wordt de verdienprikkel voor het uitschrijven van antibiotica compleet weggenomen. De leden van de SP-fractie verzoeken om middels een onderzoek inzicht te krijgen in de actuele mate van geldelijk gewin bij antibiotica-verkoop en de mate waarin de verdienprikkel op dit moment voorschrijfgedrag beïnvloed. Daarbij wordt antwoord gezocht op de vraag hoeveel meer antibioticareductie gerealiseerd kan worden als de functies gescheiden worden.

Verder zijn de leden van de SP-fractie ongerust over de opkomst van antibioticaresistente schimmels zoals *aspergillus fumigatus*. Graag vragen de leden van de SP-fractie een toelichting op de relatie tussen de opkomst van deze schimmel en het gebruik van bepaalde bestrijdingsmiddelen (azolen) in de landbouw. Hoe schat het kabinet de toekomstige verspreiding en het aantal slachtoffers van deze schimmel die ernstige longinfecties veroorzaakt, voor de toekomst in?

De leden van de SP-fractie zijn voorts ernstig bezorgd over de verspreiding van antibiotica in het milieu met name in slib en oppervlaktewater. Kan het kabinet een overzicht geven van de toename hiervan (in mate en zwaarte)? Kan het kabinet inzicht geven in de onderzoeken naar het voorkomen hiervan, wat zijn de meetlocaties geweest en hoe schat het kabinet de risico's hieromtrent in?

De leden van de SP-fractie maken zich ernstig zorgen over het voorkomen van Extended Spectrum Beta-Lactamase (ESBL) in bijna al het bio-industrie kippenvlees. De leden van de SP-fractie willen graag exact weten welke hygiënevoorschriften worden geadviseerd bij de bereiding van kip. Op welke onderzoeken zijn deze voorschriften gebaseerd? Welk praktijkonderzoek is er geweest naar de werking van deze hygiënevoorschriften in de alledaagse keukenpraktijk? Is er hierbij rekening gehouden met speciale doelgroepen?

De leden van de SP-fractie willen graag weten welke reductie van antibioticagebruik het kabinet wenselijk acht vanuit het oogpunt van volksgezondheid en op welke onderzoeken, adviezen en aannamen is dit gebaseerd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met zorg kennisgenomen van de stukken die geagendeerd stonden voor het algemeen overleg antibiotica en dierziekten op 26 oktober jl. Naar mening van deze leden is een systeemverandering nodig die op dit moment nog onvoldoende op gang is gekomen met het staande nationale en internationale beleid. Met dit in gedachte benutten deze leden deze gelegenheid met name om vragen van feitelijke aard te stellen over de geagendeerde stukken, met het oog op de debatten die in het vervolg zullen worden gevoerd. De aan het woord zijnde leden merken wel met teleurstelling op dat door het vervallen van het algemeen overleg op het laatste moment, wederom de gelegenheid om van gedachten te wisselen over de inmiddels ingezette versoepeling van de maatregelen ten aanzien van de Q-koorts is komen te vervallen.

Brief regering vermindering antibiotica in de veehouderij d.d. 26 mei 2011

De leden van de D66-fractie constateren dat de uitwerking van de visie van het kabinet inzake de onafhankelijke positie van de dierenarts ten aanzien van zijn opdrachtgever nog niet bekend is. Ten aanzien van de benoemde vraag- en aandachtspunten zoals aspecten van marktordening en mededinging vragen deze leden het kabinet in te gaan op zowel de wijze waarop in Denemarken de ont koppeling van verkoop en voorschrift van antibiotica is vormgegeven als in te gaan op de vergelijkbare ont koppeling bij de verkoop van medicijnen door huisartsen in Nederland. Welke rol heeft de overheid bij de genoemde veranderingen gespeeld, zo vragen de leden van de D66-fractie en hoe is de bedrijfsvoering van de betrokken dierenartsen en huisartsen veranderd?

De leden van de D66-fractie constateren dat de in het algemeen overleg Dierziekten en antibioticagebruik in de veehouderij op 26 mei 2011 toegezegde uitwerking van de visie van het kabinet ten aanzien van de reductiedoelstellingen voor antibiotica nog niet bekend is. In algemene zin merken deze leden ten aanzien van de doelstelling op dat deze relatief lijkt te zijn geformuleerd ten aanzien van een referentiepunt. De aan het woord zijnde leden vragen het kabinet of een in absolute eenheden geformuleerde doelstelling zich niet beter leent voor vergelijkingen in internationaal verband en voor een motivatie vanuit een maatschappelijke kosten en baten analyse?

Brief regering stand van zaken rondom de aanpak van zoönosen (18 mei 2011)

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de wijzigingen in de risicoanalysestructuur zoönosen. Deze leden vragen het kabinet, met het oog op de opmerking dat deze structuur bedoeld is «voor zowel vrede stijd als crisistijd», nader toe te lichten op welke wijze de deelnemers van de incidentele overlegstructuren in vrede stijd al kunnen oefenen op

hun rol in crisistijd. Zijn er bijvoorbeeld oefeningen waaraan ook GGD-directeurs of de lokale bestuurders deelnemen en waarbij de experts van zowel veterinaire als humane kant gezamenlijk deelnemen?

Brief regering over de Q-koorts stand van zaken (14 juli 2011)

De leden van de D66-fractie constateren dat de Q-koortsvaccinatie slechts op de valreep is afgerond. In algemene zin merken deze leden hierover op dat een dergelijke aanpak niet bijdraagt aan het herstel van vertrouwen waarmee de sector haar verantwoordelijkheid opvat. De aan het woord zijnde leden vragen het kabinet uiteen te zetten hoe de snelheid van handelen van de geitenhouders zich verhoudt tot andere vaccinatieprogramma's binnen en buiten de sector en om aan te geven wat voor stappen er sinds 14 juli jl. nog genomen zijn om de trage geitenhouders aan te spreken.

Brief regering over de Q-koorts stand van zaken (15 september 2011)

De leden van de D66-fractie betreuren dat de maatregelen tegen de Q-koorts zoals het uitbreidingsverbod zijn versoepeld voordat er van gedachten gewisseld kon worden met de Kamer en zonder consensus binnen het Bestuurlijk Afstemmingsoverleg Zoönosen (BAO-Z) hierover. Zij vragen het kabinet de Kamer nader te informeren over de wijze waarop het advies binnen de BAO-Z tot stand kwam. Kan het kabinet bijvoorbeeld aangeven hoeveel en welke van de aanwezigen zich tegen het uitbreidingsverbod uitspraken? De leden van de D66-fractie vragen het kabinet een overzicht te geven van dergelijke BAO-Z adviezen ten aanzien van de Q-koorts sinds 2007 en daarbij duidelijk te maken bij welke vergelijkbare adviezen gekozen is om op basis van een verdeeld advies het beleid te versoepelen. Is er vaker sprake geweest van het voorbijgaan aan het advies van de genoemde bestuurlijke partners en de patiëntenvereniging?

Reactie op Gezondheidsraad advies, antibiotica in de veeteelt en resistente bacteriën bij mensen (22 september 2011)

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de reactie van het kabinet op het advies van de Gezondheidsraad. Deze leden onderschrijven de noodzaak om een eventueel verbod op de genoemde antibiotica zo mogelijk Europees in te voeren. Zij vragen het kabinet aan te geven of er contacten hierover zijn geweest met andere landen met een aanzienlijke pluimveehouderij en de Eurocommissaris voor gezondheidszorg in de aanloop naar de presentatie van de Europese strategie. De aan het woord zijnde leden merken op dat een dergelijk verbod minder effectief kan blijken wanneer het in slechts een deel van de lidstaten wordt ingevoerd die vlees leveren aan de Nederlandse markt. Zij vragen het kabinet of uiteengezet kan worden wat de verdeling van de herkomst van in Nederland verkocht vlees is tussen binnen en buitenland zowel binnen als buiten de Europese Unie (EU). Voorts vragen deze leden wat de juridische mogelijkheden zijn om bij het uitblijven van een eventueel verbod op de inzet van specifieke antibiotica bij alle producerende landen, wel eisen te stellen in nationaal of Europees verband aan geïmporteerde vleesproducten op dit punt. Tot slot vragen de leden van de D66-fractie het kabinet wanneer het genoemde advies van ZonMW naar verwachting bekend zal worden en of het kabinet de Kamer voor het volgende algemeen overleg Antibioticagebruik in de veehouderij en dierziekten op 1 december 2011 nader kan informeren over de concrete stappen die in de Europese strategie worden aangekondigd en welke bijdrage deze kunnen leveren aan de nationale beleidsdoelstellingen.

Brief antibiotica veehouderij (24 oktober 2011)

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de nadere informatie ten aanzien van het beleid van het kabinet. Zij vragen het kabinet in algemene zin hoeverre het werk van de SDa en de sturingsfilo-

sofie ook elders weerspiegeld worden in de aanpak van overmatig gebruik van azolen en de toenemende antibiotica resistentie bij schimmels die recent in de media gesignaleerd is? De aan het woord zijnde leden vragen voorts in welke mate de transparantie die beoogd wordt geldt voor alle partijen in de voedselkolom, gelet op de stellige conclusie in het rapport van de commissie Van Doorn dat deze integraal betrokken moet worden om tot een succesvolle aanpak van de verduurzaming te komen. Deze leden merken op dat spaarzaam antibioticagebruik een kwaliteitskenmerk is of zou kunnen worden, mits partijen zoals vleesinkopers vanuit de retail mede op basis hiervan hun aankoopbeleid zouden kunnen voeren. De aan het woord zijnde leden vragen het kabinet daarom aan te geven in hoeverre de in zijn aanpak omschreven informatie ten aanzien van antibiotica gebruik en benchmarking daarvan, al dan niet geanonimiseerd, beschikbaar is voor al de verschillende partijen in de voedselkolom.

De leden van de D66-fractie vragen het kabinet tevens in te gaan op de kwalitatieve omschrijving van de eerste conclusies uit het KPMG-rapport. In welke verhoudingen is er grofweg sprake van wel of niet kwalitatief voldoende of betrouwbare gegevens?

De leden van de D66-fractie merken op dat de € 1 miljoen aan middelen voor toezicht in de begroting van 2012 niet onderbouwd wordt aan de hand van concrete beleidsresultaten die hiermee bereikt kunnen worden, bijvoorbeeld in de vorm van een toegenomen pakkans of aantal inspecties. De aan het woord zijnde leden kunnen daarmee niet beoordelen wat de effectiviteit van de inzet van deze middelen zal zijn, en vragen het kabinet alsnog te komen met een onderbouwing van de genoemde middelen.

De leden van de D66-fractie vragen het kabinet de Kamer ruim vooraf te informeren over het werkprogramma van de Deense regering ten aanzien van de antibioticaresistentie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van GroenLinks

De leden van de fractie van GroenLinks hebben kennisgenomen van de stukken die voor het geannuleerde algemeen overleg over antibioticagebruik in de veehouderij waren geagendeerd. In dit schriftelijk overleg beperken de leden van de GroenLinks-fractie zich tot de brief d.d. 24 oktober 2011 waarin het kabinet ingaat op de aanbevelingen van de commissies Alders en Van Doorn met betrekking tot antibiotica in de veehouderij.

De commissie Van Doorn doet de aanbeveling om preventief gebruik van antibiotica te verbieden. Het kabinet zegt dat dit al verboden is. De leden van de GroenLinks-fractie delen de mening van de commissie Van Doorn dat de praktijk anders is. Deze leden willen graag van het kabinet horen wat het precies verstaat onder preventief gebruik. Wat de leden van de GroenLinks-fractie betreft betekent een verbod op preventief gebruik van antibiotica dat gezonde dieren geen antibiotica toegediend krijgen. Deelt het kabinet deze definitie en is het kabinet bereid het toedienen van antibiotica aan gezonde dieren te verbieden? Zo nee, waarom niet?

De commissie Van Doorn doet de aanbeveling tot het opstellen van een zwarte lijst door de overheid. Het kabinet verwijst hiervoor naar een eerdere brief, maar daarin laat het kabinet dit expliciet aan de sector zelf. De leden van de GroenLinks-fractie delen de mening van de commissie dat dit te vrijblijvend is. Is het kabinet bereid deze taak alsnog zelf op te nemen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de GroenLinks-fractie vragen wat de rol van de nVWA inzake antibioticagebruik in de veehouderij wordt. Deelt het kabinet nu wel of niet het standpunt van de commissie Van Doorn voor wat betreft de corrigerende werking van het tuchtrecht? Indien het kabinet hier nu geen duidelijkheid over kan geven, kan er dan een onderzoek hiernaar komen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SGP

De leden van de SGP-fractie hebben enkele vragen over de nasleep van de Q-koortsuitbraak. Veel besmette bedrijven hebben het financieel moeilijk, niet alleen door de ruiming en de formeel nog steeds niet versoepelde hygiënemaatregelen, maar ook door lage geitenmelkprijzen. Daartussen zitten ook enkele knelgevallen die tussen wal en schip zijn gevallen door weinig geruimde dieren, veel jaarlingen en het niet kunnen voldoen aan de strenge eisen van de herstructureringsregeling. De leden van de SGP-fractie hebben het signaal gekregen dat van de € 2,5 miljoen die het kabinet gereserveerd heeft voor de herstructureringsregeling (€ 1 miljoen voor eerste openstelling en € 1,5 miljoen voor de verlengde openstelling), maar een bedrag tussen de € 0,5 en 1 miljoen is of zal worden toegevoegd. Dat betekent dat nog ruim € 1,5 miljoen beschikbaar is. Klopt het genoemde signaal? Is de staatssecretaris bereid dit bedrag opnieuw in te zetten voor getroffen geitenhouders, bijvoorbeeld door een hogere vergoeding van vaccinatiekosten (zoals in België) of door versoepeling van de voorwaarden voor de herstructureringsregeling en nieuwe openstelling daarvan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren

Antibioticagebruik in de veehouderij

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn zeer ontstemd over de gang van zaken rond het antibioticagebruik in de veehouderij. De vee-industrie gebruikt al jaren een gigantische en onverantwoorde hoeveelheid antibiotica, waardoor grote problemen met resistente bacteriën zijn ontstaan, die mensenlevens in groot gevaar brengen. Het kabinet beaamt dit eindelijk, na jaren van ontkenning. Dat is een eerste stap, maar het gevoel van urgentie dat het kabinet uitsprekt wordt onmiddellijk ontkracht door het maatregelenpakket dat wordt neergelegd. De oplossing van het probleem wordt daarin geheel overgelaten aan de sector. Dit is in de ogen van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren onacceptabel. Er dienen per direct dwingende maatregelen genomen te worden om dit probleem in te dammen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen ook hier uitspreken dat zij het onbegrijpelijk vinden dat volgens de fracties van de PVV, SGP, CDA en VVD dit belangrijke onderwerp kan worden afgedaan in een schriftelijk overleg.

Tijdens het algemeen overleg over dierziekten en antibioticagebruik in mei 2011 hebben de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren, samen met andere partijen, aangedrongen op snelle actie van het kabinet om nu werkelijk met maatregelen te komen om het antibioticagebruik in de vee-industrie daadwerkelijk fors te verminderen. De twee magere brieven die de Kamer hierover sindsdien heeft ontvangen van het kabinet geven geen vertrouwen dat die adequate maatregelen genomen worden. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben een groot aantal vragen over het uitblijven van dwingende maatregelen en verwachten een gedegen antwoord op deze vragen en een wijziging van het beleid, voor het algemeen overleg over dit onderwerp, dat gepland staat voor 1 december 2011.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben er meerdere malen op aangedrongen dat de minister van VWS de regie neemt in het borgen van de volksgezondheid, en dus ook het drastisch terugdringen van het antibioticagebruik in de vee-industrie. De minister van VWS heeft de leden steeds verzekerd dat het niet nodig is om formeel de regie te nemen, omdat de samenwerking met het ministerie van EL&I vlekkeloos zou verlopen. Het oplossen van de resistentieproblematiek noopt tot daadkrachtig beleid. De grote hoeveelheid brieven die de Kamer worden toegezegd en de lange tijd die er voor nodig is om deze daadwerkelijk op te stellen, vaak in verband met interdepartementale afstemming, geven aan hoe bureaucratisch en stroperig het kabinet hier echter in de praktijk mee omgaat. Hoe kan het kabinet dan beweren dat doorzettingmacht van het ministerie van VWS hierbij niet nodig is? De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren dringen er nogmaals op aan dat het ministerie van VWS de regie neemt op dit dossier, zoals ook in de aangenomen motie van het lid Koffeman (PvdD) in de Eerste Kamer is verzocht (EK 32 500, P). Is het kabinet hiertoe bereid? Zo nee, waarom niet?

De brieven van het kabinet over antibioticagebruik in de vee-industrie van 22 september en 24 oktober schetsen naar mening van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren een zorgelijk beeld van een overheid die doet alsof zij controle voert op een proces wat zij in werkelijkheid helemaal uit handen heeft gegeven aan de sector en waar zij geen enkele sturing over heeft. Zo is er geen gehoor gegeven aan de oproep van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren tijdens het vorige algemeen overleg over dit onderwerp om de SDA te dwingen volledige inzage van het geregistreerde antibioticagebruik te geven aan de nVWA. Het kabinet schrijft nu dat de SDA zelf kan bepalen wat «overmatig voorschrijfgedrag» is, en wanneer zij hier melding van maakt bij de nVWA. De nVWA mag de gegevens in de database van het voorschrijfgedrag van dierenartsen niet inzien, maar is afhankelijk van een melding van de SDA, die zelf weer bestaat uit mensen uit de sector. Dit is uiteraard naar mening van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren onaanvaardbaar. De nVWA moet te allen tijde inzicht hebben in het voorschrijfgedrag van alle dierenartsen, en het gebruikgedrag van alle veehouders. Temeer daar het kabinet ook zelf aangeeft dat de registratie van de gegevens op dit moment zeker niet correct gebeurt, zoals bleek uit een onderzoek van KPMG. Als het kabinet zelf erkent dat de registratie niet goed wordt uitgevoerd, hoe kan het dan zijn hele beleid baseren op dit particuliere registratiesysteem? Graag een reactie.

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen het kabinet om voor 1 december 2011 te komen tot een systeem waar registratie van al het antibioticagebruik in de vee-industrie op een correcte manier gebeurt, en waartoe de nVWA volledige toegang heeft. Als dit niet mogelijk is via het private VetCis-systeem, dan zal het kabinet zelf in korte tijd een systeem moeten opzetten waarin dit wel mogelijk is. Is het kabinet hiertoe bereid? Zo nee, waarom niet? Het kabinet heeft momenteel geen enkel inzicht in het werkelijke voorschrijfgedrag van dierenartsen, en weet dat het niet eens kan vertrouwen op de gegevens die het kabinet eventueel worden aangereikt door de sector. Hoe voorkomt het kabinet dat het onvolledige of onbetrouwbare gegevens krijgt? Welke garanties zijn er hiervoor?

De registratie van het antibioticagebruik is momenteel beperkt tot de deelnemers aan kwaliteitssystemen. Dit geeft ruim baan aan freeridegedrag. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vragen het kabinet wanneer het dit gaat aanpakken. Wanneer kan de Kamer wetsvoorstellen verwachten die voor zowel alle veehouders als voor alle dierenartsen het onmogelijk maken nog antibiotica te gebruiken dan wel voor te schrijven zonder dat dit geregistreerd wordt bij een onafhankelijke overheidsinstantie?

Het kabinet noemt in zijn brief een rapport van de nVWA (Rapport Poortwachter) waaruit zou blijken dat dierenartsen regelmatig afwijken van de formularia bij het voorschrijven. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen weten of dat betekent dat er dus ondermeer veel meer derde en vierde generatie antibiotica voorgeschreven werden dan op grond van deze beroepsstandaarden zou mogen? Is het kabinet bereid om het rapport zo spoedig mogelijk naar de Kamer te sturen? Zo ja, op welke termijn, zo nee, waarom niet?

Welke consequenties heeft dit onderzoek gehad voor de betreffende dierenartsen? Is hen sancties opgelegd, en zo ja, hoe hoog waren deze sancties? Deelt het kabinet de mening dat dit soort gedrag door dierenartsen onaanvaardbaar is, en wederom aantoon dat de verantwoordelijkheid voor het oplossen van de antibioticaproblematiek niet bij de sector zelf gelegd kan worden? Deelt het kabinet de mening dat dit onverantwoordelijke gedrag door dierenartsen tevens wederom aantoon dat er een ontkoppeling moet komen tussen de functies van dierenarts en apotheker? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is het kabinet bereid deze knip onmiddellijk te realiseren voor de veeartsen?

Het kabinet schrijft dat het aannemelijk is dat de eerste voorgeschreven reductiedoelstelling, -20% in 2011, behaald zal worden. Tevens geeft het kabinet aan dat de exacte gegevens over het eerste halfjaar van 2011 pas eind dit jaar bekend worden. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen weten op basis van welke gegevens het kabinet het aannemelijk acht dat de reductiedoelstelling bereikt wordt. Als er nu al 80% van het gebruik geregistreerd wordt, moet het toch met een druk op de knop mogelijk zijn ook inzicht in deze gegevens te krijgen? Waarom is dat niet het geval, en welk nut heeft een registratiesysteem als er maanden gewacht moet worden op inzage in het voorschrijfgedrag? De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen een tussenstand van deze gegevens ontvangen, is het kabinet hiertoe bereid? De 12% reductie over 2010 die het kabinet aanhaalt in zijn brief is afkomstig van cijfers van de branchevereniging voor Fabrikanten en Importeurs van Diergeneesmiddelen in Nederland (FIDIN), kan het kabinet dat bevestigen? Vindt het kabinet FIDIN een betrouwbare verstrekker van gegevens, gezien het belang dat zij vertegenwoordigen? Ook menen de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren dat de momenteel behaalde reductie in het gebruik van antibiotica slechts een kwantitatieve reductie betreft, waarbij er een verschuiving is te zien van eerste en tweede generatiemiddelen naar derde en vierde generatie antibiotica, waardoor de resistentieproblematiek groter in plaats van kleiner wordt. Kan het kabinet inzicht verschaffen in de mate van verschuivingen van het gebruik van eerste en tweede naar derde en vierde generatie middelen? Hoe beoordeelt het kabinet deze verschuivingen?

Is het kabinet bereid zo snel mogelijk een verbod in te stellen voor het gebruik van derde en vierde generatie middelen in de vee-industrie? De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren lezen in de brief dat het kabinet slechts in Europees verband wil pleiten voor een (geleidelijk) verbod op de inzet van deze derde en vierde generatie middelen en tevens voor het verbod van het registreren van nieuwe soorten antibiotica voor gebruik in de vee-industrie. Naar mening van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren is dit onacceptabel. Nederland heeft de grootste veedichtheid ter wereld en in Europa het hoogste veterinaire antibioticagebruik. De verantwoordelijkheid voor het oplossen van dit probleem ligt dus bij Nederland zelf en kan niet afgeschoven worden op Europa. De Gezondheidsraad adviseert het kabinet om op korte termijn een verbod in te stellen. Waarom neemt het kabinet dit advies niet over? Het nemen van maatregelen in Europees verband neemt ook in urgente situaties te veel tijd in beslag, zoals ook nu met de eurocrisis weer blijkt. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen weten welke belangen er

volgens het kabinet in het geding komen als overgegaan wordt op een nationaal verbod? Kan het kabinet de mogelijkheden aan geven om nationaal een verbod op registratie van nieuwe middelen voor gebruik in de vee-industrie af te kondigen en het gebruik van derde en vierde generatie antibiotica in de vee-industrie te verbieden, los van de vraag of het kabinet bereid is deze maatregelen te nemen?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren lezen in de brief dat het kabinet «het preventief gebruik van antibiotica onmogelijk [heeft] gemaakt». Daarbij wijst het kabinet erop dat het dit al in december 2010 zou hebben geregeld. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren kunnen deze uitspraak niet goed rijmen.

In de eerste plaats zien de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren een verschuiving optreden. In de brief van december 2010 waarnaar het kabinet verwijst als het zegt dat het kabinet het gebruik van antibiotica onmogelijk heeft gemaakt, staat: «De toepassing van antibiotica in groepen dieren zonder dat sprake is van klinisch zieke dieren (zogenaamde preventieve behandelingen) zal in beginsel niet meer worden toegestaan.» Naar mening van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren betekent preventieve behandelingen «in beginsel niet meer toestaan» iets heel anders dan «het onmogelijk maken» ervan. Hoe ziet het kabinet dat? Kan het kabinet aangeven waar in de wet dit geregeld is en hoe hierop gehandhaafd wordt? In antwoorden op mondelinge vragen van leden van de fractie van de Partij voor de Dieren in september van dit jaar heeft de minister van VWS ook niet aangegeven dat preventieve behandeling door het kabinet onmogelijk is gemaakt. Waarom heeft de minister van VWS dat destijds niet gezegd en moet de Kamer dit voor het eerst lezen in een brief, 1 jaar nadat deze maatregel zou zijn genomen?

In de tweede plaats willen de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren weten hoe het kabinet preventief gebruik van antibiotica onmogelijk heeft gemaakt gezien de uitspraken van de toenmalig minister van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit uit 2007 dat je niet kunt komen tot het onmogelijk maken van preventief antibioticagebruik, omdat dit feitelijk ook zou betekenen dat je geen koppelbehandelingen meer zou kunnen toestaan? Kan het kabinet aangeven of koppelbehandelingen niet meer toegestaan zijn? Kan het kabinet toelichten waar in de wet dit geregeld is en hoe hierop gehandhaafd wordt?

Graag krijgen de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren inzicht in de toezichtrol van de nVWA op het gebruik van antibiotica in de vee-industrie. Op welke wijze wordt dit momenteel vormgegeven? Waar wordt de € 1 miljoen die hiervoor is uitgetrokken aan besteed, hoeveel personeel (in fte) is er beschikbaar voor handhaving en hoe worden deze mensen ingezet?

Ook willen de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren graag weten wat de stand van zaken is met betrekking tot het uitbannen van gemedicineerd veevoeder. Blijft het overigens wel toegestaan om antibiotica toe te dienen via het drinkwater? Hoe verhoudt zich dit tot het onmogelijk maken van het preventief toedienen van antibiotica?

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren krijgen graag een reactie op het onderzoek van Ine van der Fels-Klerx van het Rijksinstituut voor voedselveiligheid (RIKILT), waaruit blijkt dat varkenshouders met grote varkensbedrijven in een gebied met veel varkens meer antibiotica verbruiken dan gemiddeld. Ook bleek uit het onderzoek dat bedrijven met zowel varkens als andere dieren meer antibiotica gebruiken dan gespecialiseerde varkensbedrijven. Deze «gemengde bedrijven» vormen, naast het risico op resistente bacteriën, ook een groot risico op het ontstaan van nieuwe virussen. Dit heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en

Milieu (RIVM) bevestigt. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren willen dan ook dat er een verbod op dit soort «gemengde bedrijven» komt en vragen het kabinet dit snel in wetgeving om te zetten, is het daartoe bereid? Zo nee, waarom niet en op welke manier acht het kabinet het grote risico van het ontstaan van een nieuwe virusvariant aanvaardbaar?

Tot slot willen de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren opmerken dat de door het kabinet vastgestelde reductiedoelen met betrekking tot antibiotica volstrekt onvoldoende zijn om te komen tot een aanpak van het enorme probleem van de resistentieontwikkeling. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren bepleiten, samen met de GGD, voor een reductiedoelstelling van –90% in plaats van –50% in 2013. Is het kabinet bereid de doelstelling aan te scherpen? Zo nee, waarom niet en hoe verhoudt zich dit tot de enorme kosten die in de toekomst gemaakt zullen worden in de zorg als resultaat hiervan? Kan het kabinet aangeven hoeveel extra kosten er in de zorg zijn gemaakt sinds de veegerelateerde MRSA- en ESBL-bacteriën?

Naar mening van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren kan er alleen voor worden gezorgd dat de veehouderij in Nederland geen levensgroot risico meer vormt voor de volksgezondheid door haar drastisch te hervormen. Alle onderzoeksrapporten geven aan dat er een systeemverandering dient te komen in de intensieve veehouderij. Geen megastallen, geen snelgroeiende rassen die alleen met behulp van enorme hoeveelheden medicijnen op de been gehouden kunnen worden, maar robuuste dieren die in kleine aantallen bij elkaar gehouden worden, waardoor hun gezondheid en welzijn, en daarmee dat van de Nederlandse bevolking, kan worden gegarandeerd. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren krijgen graag een reactie van het kabinet op dit punt.

Q-koorts

De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren hebben geconstateerd dat het kabinet bijna alle maatregelen die zijn genomen heeft teruggedraaid en doet alsof de epidemie die duizenden mensen ziek heeft gemaakt en het leven heeft gekost aan ten miste 19 mensen al ver in het verleden ligt. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren vinden dit beleid volstrekt onverantwoord. Het opheffen van de maatregelen die zijn genomen bij een epidemie kan naar mening van leden van de fractie van de Partij voor de Dieren alleen als er een structurele oplossing is gekomen voor het voorkomen van een epidemie. Welke structurele maatregel is er volgens het kabinet genomen?

Het opheffen van de bouwstop en het uitbreidingsverbod is ook zeer tegen de wens van de patiëntenvereniging, bestuurlijke partners, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de GGD. Vindt het kabinet dat er voldoende geluisterd is naar deze belangrijke partners? De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn van mening dat er blind tegemoet wordt gekomen aan de wensen van de sector. Zij hebben vernomen dat de provincie Noord-Brabant de bouwstop wel in stand houdt en hebben hier grote waardering voor en vragen het kabinet de afschaffing van het uitbreidingsverbod per direct weer terug te draaien. Ook krijgen deze leden graag inzicht in welke aanvragen er momenteel liggen voor nieuwe vestiging en uitbreiding van geitenstallen. Kan het kabinet daar inzicht in verschaffen? Zo nee, is het kabinet bereid dit te inventariseren bij de provincies en gemeenten en daar voor 1 december 2011 helderheid over te geven? Naar mening van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn de effecten van de vaccinatiecampagne onvoldoende duidelijk om nu al bijna alle afzonderingsverplichtingen af te schaffen en vragen het kabinet om een wetenschappelijke onderbouwing van de versoepeling van de maatregelen. De leden van de fractie van de Partij voor de Dieren zijn van mening dat er een adequaat schadefonds in

het leven geroepen moet worden om de slachtoffers van de Q-koorts te compenseren en gaan hier graag nader in debat over met de minister VWS, conform de toezegging hierover.